

jeg ikke tog meget feil, netop at forudsætte, at jeg ifølge de Udtalelser, der vare fremkomne fra mig under den forrige Sag, ikke kunde være absolut utilbøielig til at gaa ind paa andre Edsformer med Hensyn til Grundlovseden end de nu gjældende, naar de kun beholdt Karakteren af en religiøs Ed. Derved har det ærede Medlem jo meget bestemt viist, at han ingenlunde tillægger mig den Anskuelse, som han paa et andet Sted syntes at ville tillægge mig; thi derved har han jo klarlig givet tilkjende, at han ingenlunde antager, at jeg skulde betragte det som stridende mod Grundloven at admittiere en Edsform, fordi den ikke var den herskende paa den Tid, Grundloven blev givet. Hvis man f. Ex. maatte komme til at benytte den Edsform, som jeg antager, at den ærede Folkethingsmand sigter til, nemlig kun at sværge ved Gud, som en ikke konfessionel Ed, kunde dette efter min Mening ikke være stridende mod Grundloven, thi endt det jo er bekendt, at en saadan Edsform ikke nogenfinde har eksisteret her i Landet og heller ikke eksisterede, da Grundloven kom ud. Forskjellen mellem det ærede Medlem og mig bestaar slet ikke i dette hele Punkt, men deri, at jeg mener og stadig fastholder, at der ved Ordet Ed maa have sig for sig en religiøs Sanction; jeg taler ikke om nogen bestemt Kirke og holder heller ikke af, at man blander Begrebene Kirkeligt og Religiøst paa dette Sted sammen; men jeg fastholder, at Sproget ved Ordet Ed kræver den religiøse Sanction. Det er altsaa deri, at Forskjellen mellem os ligger, og deraf at alle de øvrige Konsekvenser flyde. Jeg kunde til en vis Grad, naar det ikke netop var, fordi man vil finde paa Midler til at komme uden om Grundloven, ogsaa gjerne være enig i det, som den sidste ærede Taler (H. Holm) sagde, nemlig at det kun var en Strid om Ord, og at man kunde ligesaa godt kalde den saakaldte borgerlige Ed en Forsikkring paa Ære og Samvittighed eller en høitidelig Forsikkring. Ja, det kunde man ogsaa, naar der kun ikke bag ved dette laa, at man skulde have vendt og dreiet Sagen saaledes om, at man kunde faae Grundloven forandret uden at være besværet af de for en Grundlovsforandring foreskrevne Former, men det er naturligvis det, der ligger bagved; det vil man ikke, og derfor skal man gjøre Vold paa Sprogets almindelige Begreber om Ed og presse Noget ind deri, som ikke ligger deri. Dette er den simple Sammenhæng med Hensyn til min Opfattelse af dette Spørgsmaal, og der foreligger ikke nogen som helst Inkonsekvens eller Strid med almindelig anerkjendte Fortolkningsgrundsætninger. Det blev sagt af den ærede Ordfører for Forslagsstillerne i Begyndelsen af hans Foredrag, at vor Lovgivning allerede nu anerkjendte Ed i et videre Omfang end efter det Begreb, jeg saaledes opstillede som min Opfattelse, og han ansøgte i den Anledning først den for de mæhrste Brødre

foreskrevne Ed, og dernæst ogsaa nogle Bestemmelser i det gamle Justitsreglement for Tranquebar, hvorefter Hinduerne kunne aflægge Ed, men jeg tror aldeles ikke, at disse Ting bevise, at vor Lovgivning opfatter Eden som en rent borgerlig Akt i den Betydning, at den skulde kunne udvære den religiøse Sanction. Naar Taleren er om de mæhrste Brødre, staa vi jo overfor et Religionsamfund, som tilvisse tror paa en personlig Gud, der griber straffende ind i Menneffelivet baade i dette Liv og i det andet, men naar dette er Forudsætningen — og man maa huske paa, at ingen Andre end mæhrste Brødre kunne aflægge denne Ed — mener jeg rigtignok, at hvad enten man bruger det Udtryk „jeg sværger“ — som de mæhrste Brødre ikke ville bruge — eller ikke, saa er den Forsikkring, de mæhrste Brødre afgive, stillet under den fornødne religiøse Sanction, og det Samme antager jeg ogsaa er Tilfældet med Hinduerne. Jeg tilstaar, at jeg kender ikke saa nøie deres Religion, men det tvivler jeg ikke paa, at de tro paa personlige Gudsdomsmagter, som kunne gribe ind i deres Tilværelse og straffe dem, og der er altsaa forsaavidt det religiøse Grundlag tilstede, for at disse Personer kunne aflægge Ed. Det tror jeg derfor virkelig aldeles ikke, man kan pege paa som Bevis for, at vor hidtilværende Lovgivning i alt Fald delvis har været inde paa, at Edsbegrebet kan tænkes uden at være knyttet til en religiøs Sanction. Jeg tror, at naar man vil betegne Tingen ved sit rette Navn og ikke forsøge paa at fremkalde urigtige Forestillinger ved at benytte Benævnelser, der ikke passe til Tingen, maa man sige, at det Spørgsmaal, som de ærede Forslagsstillerne have reist, i Virkeligheden er det — og det forekommer mig ogsaa, at den sidste ærede Taler mente det Samme, — om vi skulle komme ind paa at stille op ved Siden af de konfessionelle Eder en almindelig Forsikkring, der ikke har nogen religiøs Karakter, og derfor, vil jeg sige, ikke har nogen Edkarakter, men kun bliver en Forsikkring paa Ære og Samvittighed, om vi skulle opstille en saadan Ed, subsidiært ved Siden af de konfessionelle Eder, og om vi saa dernæst skulle anerkjende, at en i disse Former afgiven Forsikkring skal have samme Retsvirkninger som Ed. Dermed mener jeg ikke blot, om den skal medføre samme Straf for den Paagjældende, hvis den er falsk, men ogsaa, om den skal have samme Retsvirkning for Andre. Det er det, der er Spørgsmaal om, og de Betæneligheder, jeg har fremhævet med Hensyn hertil, ere jo ikke hændte fra, at det kan være betænkeligt for den Paagjældende selv at give en saadan Forsikkring, eller at det kan være betænkeligt overfor ham at lade sig nøie med en saadan Forsikkring. Det er ikke Meningen; det bliver man nødt til, naar man ikke kan faae mere, men det, som efter min Mening er det betænkelige Spørgsmaal, er, om man kan lade den Forsikkring